

Debatt

debatt@dn.no

Ikke i strid med god forvaltningsskikk

Ut fra finansministerens uttalelser har departementet ikke lagt noe utidig press på SSB-sjefen.

Isaken om Christine Meyers triste sorti som leder av Statistisk sentralbyrå (SSB) mangler det ikke på ulike fremstillinger av virkeligheten og beskrivelser av innhold både av samtaler og av lovkriterier for et departements styring av underliggende etater. Vi mistenker, gitt at ingen av partene åpenbart lyver, at dessverre er det kjedelige det mest nærliggende: Når vi ser på beskrivelsen av bestillingen fra finansdepartementet og de påpekningene som styret har gjort, ser det ut til at den styringen som departementet har hatt med SSB er i tråd med vanlig, god forvaltningsskikk.

Skal ikke SSB være «faglig uavhengig», og er det ikke dermed immunt mot instruksjoner om faglig profil?

Ifølge statistikkloven er SSB «faglig uavhengig», men «underlagt» Finansdepartementet (§ 4-1).

At SSB er faglig uavhengig betyr ikke at SSB er hinsides styring fra politiske myndigheter, slik for eksempel en domstol er. Det følger allerede av lovtekstens andre interessante ord, nemlig at byrået er «underlagt». Ifølge lovforarbeidene er det bare for «forskning og statistikkfaglige spørsmål» at instruksjon ikke kan finne sted. SSB skal være uavhengig i en faglig kontekst.

Departementet kan således ikke bestille konkrete resultater, eller overstyre det arbeidet som gjøres. Det kan naturligvis gi generelle og mer konkrete instruksjoner om organiseringen av SSB.

Det er ingenting i veien for at departementet instruerer SSB om organiseringen av avdelingene i byrået, i dette tilfellet forskningsavdelingens stilling relatert til de øvrige avdelingene.

Det er heller ikke noe til hinder for at departementet gir instruksjoner om hva slags saksfelter byrået skal levere statistikk på for å løse sitt samfunnsoppdrag, noe som kan gjøres i tildelingsbrev eller ved separate instruksjoner, om det er kostnader og fremskrivninger knyttet til helse, arbeidsliv eller innvandring. Det ligger således trygt innenfor grensene

Innleggsforfatterne mener dialogen har vært i tråd med, og ikke i strid med, god forvaltningsskikk. Her formidler finansminister Siv Jensen at hun ikke lenger har tiltalt til Christine Meyer, lederen av SSB. Foto: Skjalg Bøhmer Vold

Når Meyer hevder seg frabedt instruksjoner om den faglige styringen av SSB, vil hun ha seg frabedt de føringer som tildelingsbrevet gir

Innlegg Morten Kinander og Geir Woxholth

Geir Woxholth, professor/dr. juris ved UiO

Morten Kinander, professor/dr. juris ved Handelshøyskolen BI

for departementets instruksjonsmyndighet at departementet eventuelt bestiller det man i mediene har kalt et «innvandringsregnskap».

Dette er en del av hele begrunnelsen for å ha et slikt byrå, nemlig at det leverer relevante innspill til politisk

diskusjon. Det hadde altså ikke vært mulig hvis byrået på den ene siden selv utelukkende kunne bestemme hva slags områder det ville levere tall på. På den andre siden hadde det heller ikke vært uavhengig og til å stole på, hvis disse tallene var innholdsmessig rene bestillingsresultater fra politisk ledelse.

Det er mellom disse to hensynene at styringen av SSB må forstås. Alt er ikke opp til noen av dem, og spørsmålet blir da hvordan byrået er blitt styrt i denne saken.

Og her er det såkalte tildelingsbrevet av sentral interesse. Brevet fra 13. januar i år inneholder et punkt som utgjør stridens eple, nemlig SSBs valg av analysemodell. Der står det nettopp hva slags faglig, generell linje byrået skal legge seg på, og som Meyer visstnok ikke ville rette seg etter, til tross for forsikringer om det motsatte:

«Forskningsavdelingen i SSB bør konsentrere seg om økonomiske problemstillinger, herunder modellbaserte analyser av norsk økonomi. Enkeltstående prosjekter som

ikke bygger opp under SSBs forskningsmessige kjerneoppgaver, bør prioriteres ned.»

Dette er riktignok en relativt generell uttalelse, men slike uttalelser følges normalt og i tråd med god forvaltningsskikk opp med muntlige samtaler om departementets forventning. I den slags samtaler må departementet imidlertid ikke legge press på SSB-sjefen, i den grad samtalen går inn på kjerneområdet for SSBs uavhengighet; forskningen.

At samtalen, slik tilfellet ser ut til å være her, gjelder sikring av modeller som SSB gjør bruk av i forskning og under produksjon av statistikk, ligger i kjernen av samfunnsoppdraget og saklig meningsutveksling. Det er altså tale om en «styringsdialog» som finansministeren har med lederen i SSB, og hvor det er helt legitimt å diskutere anvendelsen av ulike modeller i et mer generelt perspektiv.

Ut fra finansministerens uttalelser har departementet ikke lagt noe utidig press på SSB-sjefen. Dette betyr at når Meyer hevder seg frabedt instruksjoner om

den faglige styringen av SSB, vil hun ha seg frabedt de føringer som tildelingsbrevet gir. Dette går imidlertid ikke an å frabe seg, for uttalelse i statistikkloven § 4-1 om «faglig uavhengighet» gjør ikke tildelingsbrevets instruks ugyldig. Tildelingsbrevets gyldighet som instruks følger av at SSB er «underlagt» departementet.

Det ser altså ut til at dialogen har vært i tråd med, og ikke i strid med, god forvaltningsskikk, ut fra det som så langt er klart.

Et moment som støtter dette, er at styret i SSB gjentatte ganger ba Meyer om å vente med den omstridte omorganiseringen til etter at ny statistikklov var på plass, blant annet av hensyn til personalet i organisasjonen. Dette pålegget fra styret valgte Meyer tydeligvis å ikke etterkomme, og er et sterkt moment i favør av Siv Jensens versjon av hvorfor departementet så seg nødt til etter hvert å gripe inn.

Morten Kinander, professor/dr. juris ved Handelshøyskolen BI, og **Geir Woxholth**, professor/dr. juris ved UiO